नियम संख्या : १७

कार्यपालिकाबाट स्वीकृत मिति : २०७४/०८/२९

कैलारी गाउँपालिका

गाउँ कार्य पालिकाको कार्यालय

हसुलिया, कैलाली

नमुना विद्यालय संचालन

निर्देशिका, २०७४

नमुना विद्यालय संचालन

निर्देशिका २०७४

प्रस्तावना :- सामुदायीक तथा सरकारी विद्यालय लाई व्यवहारीक र गुणस्तरीयता कायम गर्न , बालबालिकाको प्राथमिक रोजाईमा विद्यालयको विकास गर्न नमुना विद्यालयको आवस्यकता भएकोले विद्यालय क्षेत्रको विकास अवधारणा अनुसार नमुना विद्यालयको छनौट , विकास ,संचालन तथा व्यवस्थापन गर्न यो निर्देशिका जारी गरिएको छ ।

परिच्छेद -१

प्रारम्भिक :-

१) **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :** यस निर्देशिकाको नाम "नमुना विद्यालय संचालन निर्देशिका २०७४" रहेकोछ । छोटकरीमा (न.वि.सं.नि.२०७४)

२) यो नियामावली गाउाकार्यपालिकाले स्वीकृत गरे पछि तुरुन्त लागु हुनेछ ।

३) **परिभाषा :** विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस निर्देशिकामा

क) " ऐन " भन्नाले शिक्षा ऐन सम्झनु पर्छ ।

ख) " निरीक्षक " भन्नाले विद्यालयको निरीक्षण गर्न तोकिएको कर्मचारी सम्झनु पर्छ ।

ग) " सामुदायिक विद्यालय" भन्नाले स्थानीय तह, व्यवस्थापन समिति वा सस्थाले जिम्मा लिएको सामुदायिक विद्यालय सम्झनु पर्छ ।

घ) " व्यवस्थापन समिति " भन्नाले विद्यालय व्यवस्थापन समिति सम्झनु पर्छ ।

ङ) " शैक्षिक सत्र " भन्नाले विद्यालयमा अध्ययन अध्यापन गराईने वार्षिक अवधि सम्झनु पर्छ ।

परिच्छेद -२

४) **उदेश्य :-** यस नमुना विद्यालय संचालन का लागि देहाय बमोजिमको उदेश्य रहेको छ ।

क. प्रारम्भिक बाल शिक्षा तह (प्राथमिक तह) सम्मको विद्यालयलाई छनौट गरि भौतिक पूर्वाधार, प्रविधियुक्त निर्माण गर्ने ।

ख. बालबालिकाहरुको मनोविज्ञान लाइ बालमैत्री ,अपाङ्गमैत्री र वातावरणमैत्री निर्माण गर्ने ।

ग. शिक्षण सिकाइ व्यवस्थापन र अनुभवको आदान प्रदान गरि नमुना विद्यालय एवं सामुदायिक विद्यालय विच अन्तरसम्बन्ध कायम गर्ने ।

परिच्छेद -३

५. नमुना विद्यालय संचालन व्यवस्थापन र कार्यन्वयन समिति :- (५.१) नमुना विद्यालय संचालन कार्यन्वयन र व्यवस्थापनका लागि देहाए बमोजिम समिति रहने छ ।

क. गाउाकार्यपालिका अध्यक्ष	अध्यक्ष
ख. प्रसाशकिय प्रमुख	सदस्य सचिव
ग. शिक्षा शाखा प्रतिनिधि	सदस्य
घ. महिला बालबालिका शाखा प्रतिनिधि	सदस्य
ङ. गाउाकार्यपालिका को एक दलित सहित तिन जना	सदस्यहरु

च. सम्बन्धित वार्ड अध्यक्ष र वि.व्य.स.अध्यक्ष लाइ आमन्त्रित गर्न सकिने छ ।

५.२. नमुना विद्यालयको संचालन ,व्यवस्थापन र कार्यान्वयन समितिको काम कर्तव्य देहाए बमोजिम हुनेछ ।

क. आफनो गाउापालिका भित्र संचालनमा रहेको नमुना विद्यालयको छनौट गरि सिफरिस गर्ने ।

ख. नमुना विद्यालयको शैक्षिक योजना सम्बन्धि अभिलेख अध्यावधिक गराउने र त्यस्तो योजनाको अनुगमन गरि सुझव दिने ।

ग. विद्यालय व्यवस्थापन समितिलाई स्थानीय स्रोत साधनको पहिचान र परिचालनमा सहयोग पुऱ्याउने ।

घ. आफनो गाउपालिका भित्र संचालनमा रहेको नमुना विद्यालयहरु बीच समन्वय गर्ने , गुणात्मक शिक्षाको विकासको लागि विद्यालयको सुपरिवेक्षण , अनुगमन गरि आवस्यक निर्देशन दिने ।

ङ. छनौट भएका विद्यालयको वि.व्य.स.लाई गुरु योजना निर्माण गर्न लगाउने सो स्वीकृत गर्ने ।

च. विद्यालय स्तरीय अन्तर खेलकुद तथा अतिरिक्त शैक्षिक क्रियाकलाप संचालन गराने र सोको लागि विद्यालय लाई प्रोत्साहित गर्ने ।

परिच्छेद -४

६. नमुना विद्यालयको छनौट र आधार क्षेत्र :-

१) क्षेत्र र छनौटको आधार :-

(क) प्रारम्भिक बालशिक्षा नमुना विद्यालयको लागि कक्षागत न्यूनतम विद्यार्थी संख्याको कुलयोग पुगेको हुनु पर्ने ।

(ख) वि.व्य.स.गठन भई क्रियाशील भएको हुनु पर्ने ।

(ग) भौतिक र शैक्षिक पूर्वधारका निर्माणका निम्ति विद्यालय हाताभित्र वा हातासंग जोडिएको जग्गा हुनु पर्ने छ आफनै स्वामित्वमा नरहेको अवस्थाको जग्गा स्थलगत निरीक्षण गाउाकार्यपालिका बाट स्वीकृत गरि हुने छ ।

घ) बाढी ,पहिरो , भू-क्षय जस्तो प्रकोपको दृष्टिकोणले जोखिमपूण स्थान नरहेको हुनुपर्ने जोखिमपूर्ण रहेको नरहेको विवाद उत्पन्न भएमा प्राविधिकको सुझाव बमोजिम गरिने छ ।

ङ)	नमुनाविद्यालय संचालनको निम्ति बनेको मार्ग निर्देशन बमोजिम वि.व्य.स.को पर्तिबद्धता सहितको निर्णय पेश गर्नु पर्ने ।

च)	नमुना विद्यालयको विकास र संचालनमा आवस्यक सहयोग र समन्वय गर्ने सिफरिस पत्र विद्यालयले आवेदन साथ पेश गर्नु पर्ने ।

यस निर्देशीका बमोजिम नमुना विद्यालयको लागि स्थलगत निरक्षण गरि छनौट भएका विद्यालयहरुको देहाए बमोजिम नमुना विद्यालय संचालन ,कार्यन्वयन र व्यवस्थापन समिति मार्फत कार्यक्रम संचालन हुने छन ।

क) शैक्षिक पूर्वधार :-

१)	नमुना विद्यालय संचालनका लागि तहगत तथा विषयगत आवश्यता भएका बालबालिकाका लागि शिक्षकहरु लाई तालिमको व्यवस्था गरिने छ ।

२)	परियोजनामा अधारित आधुनिक शिक्षण विधि र प्रविधि सहितको शिक्षण सिकाई कियाकलाप संचालन गरिने छ ।

३)	शिक्षण सिकाइका लागि आवस्यक पर्ने उपयुक्त र पर्याप्त शैक्षिक सामाग्रीको व्यवस्था गरिने छ ।

४)	नमुना विद्यालय विच संजाल निर्माण गरि अनुभव आदान प्रदान गरिने छ ।

५)	विद्यालयको प्रत्येक वर्ष विद्यार्थी , अभिभावक ,शिक्षक सहित शैक्षिक अवलोकन र भ्रमण गराउनु पर्ने छ ।

६)	विद्यालय विकासको लागि मापदण्ड अनुसार शिक्षण भवन तथा कक्षाकोठा संख्या र पूर्वाधार उपलव्ध हुनेछ ।

७)	आधुनिक शिक्षण पद्धती अनुसार सिकाई कियाकलाप संचालन गर्न कक्षाकोठा र खेल तथा सिकाई सामाग्री कोठाको व्यवस्था हुने छ ।

८)	विद्यार्थीका लागि विद्यालय छात्रवृति व्यवस्थापन अनुसारको सुविधा उपलब्ध गरिने छ ।

९)	सुचना प्रविधि प्रयोगशालाको व्यवस्था सहित प्रोजेक्टर लगायत उपकरण र कम्प्यूटरको व्यवस्था गरिने छ ।

१०)	प्राथमीक उपचारका लागि आवस्याक स्वास्थ्य सामाग्रीको व्यवस्था गरिने छ ।

११)	४० जना बराबर १ धारा र शौचालयको स्थापना र आपाङ्गमैत्री ,बालमैत्री ,लैङ्गीकमैत्री र वातावरणमैत्री विद्यालयको व्यवस्था गरिने छ ।

१२)	सास्कृतिक कार्यक्रम लगायतका क्रियाकलापहरु संचालन गरिने छ ।

१३)	सुरक्षित बालमैत्री र वाताारणमैत्री बनाउन घेरवार गरि हरित विद्यालय अवधारण प्रर्वद्धन गर्ने हुनुपर्ने छ ।

१४)	विद्यालय हाता भित्र बालउद्यान , करेसावारी तथा फूलवारीको व्यवस्था हुनेछ ।

१५)	नमुना विद्यालय संचालन ,व्यवस्थापन का लागि समितिको निर्देशन बमोजिम हुने छ ।

परिच्छेद -५

७ विविध :-

क.	सहयोग गर्नु पर्ने :-यस निर्देशिका मुताविक नमुना विद्यालय संचालन का लागि शैक्षिक संघ सस्था तथा सरोकारवालाहरु सबैको कर्तव्य हुनेछ ।

ख)	निर्देशनको पालना : गाउाकार्यपालिका र नमुना विद्यालय संचालन व्यवस्थापन र कार्यन्वयन समितिको निर्देशन पालना गर्नु सम्बन्धित सरोकारवालाहरुको कर्तव्य हुने छ ।

ग)	निर्देशिका संसोधन गर्न सक्ने : गाउाकार्यपालिकाले यस नमुना विद्यालय संचालन निर्देशिकालाई समयानुकुल बनाउन वा आइपरेका समस्याको समाधान गर्नका लागि आवश्यकतानुसार यस निर्देशिका संसोधन गर्न सक्नेछ ।

घ)	वाधा अड्काउ फुकाउन अधिकार : यस निर्देशिकाको कार्यान्वयनमा कुनै बाधा अवरोध आइपरेमा गाउाकार्यपालिकाले बाधा अड्काउ फुकाउन सक्ने छ ।